

GÓCZÁN LÁSZLÓ

Mezőgazdasági területek agroökoгеográfiai kutatása, tipizálása és értékelése

Földrajzi Tanulmányok 18.

Akadémiai Kiadó, Budapest, 1980.

GÓCZÁN LÁSZLÓ a gazdaságirányítás és a területi tervezés közötti kapcsolat elmélyítését szolgáló módszertani jellegű tanulmánya korszerű, tudományos módszert közöl a mezőgazdaság természeti erőforrásainak és adottságainak területi értékeléséhez (a mezőgazdaság számára történő értékelésről van szó).

Napjainkban a stratégiai fontosságúvá felértékelődő élelmiszer-alapanyagot már a fejlett mezőgazdaság is csak nagy erőfeszítések árán képes elegendő mennyiségben megtermelni. Ugyanakkor az élelmiszer-alapanyag-termelés egyik fő erőforrása, a termőföld minőségileg és területileg korlátozottan áll rendelkezésre, sőt kiterjedése évről évre feltartóztatathatatlansul csökken. Ez azt jelenti, hogy már a hozamok évi összmennyiségének állandósításához is a termésátlagok folytonos növelése szükséges. Mindez világjelenség, ami kutatási problematikaként jelentkezik a nagyhatalmaknál, a fejlett és a fejlődő országoknál egyaránt.

Hazánkban az ország természeti erőforrásainak feltárását célzó tudományos kutatási főirány a mezőgazdaság ökológiai potenciáljának részletes felmérését és értékelését is magában foglalja. Magyarország külgazdasági helyzete az exportképes mezőgazdasági termékek mennyiségének növelését, valamint a termékminőség megőrzését, sőt esetleg javítását is megköveteli. E követelmények kielégítéséhez az adott termőfölddel az eddignél racionálisabban és célszerűbben kell gazdálkodni. GÓCZÁN LÁSZLÓ témáindoklása viszont emlékeztet minket arra, hogy „a földnek részben állami, részben szövetkezeti tulajdonba vételét kezdetben a termőfölddel való pazarló gazdálkodás kísérte...”. Így a kitűnő termőképességű talajjal rendelkező területek egy része sokszor a talaj fontosságát figyelmen kívül hagyó várostervezési, városrendezési

és ipartelepítési politikának esett „áldozatul”. Csökkent (talán még ma is csökken) az egész népgazdaságnak fontos kincs, a jó termőképességű talajjal rendelkező terület. Mezőgazdaságunkat milliárdokban összegezhető veszteségek érték, amelyek elkerülhetők lettek volna, ha a termőhely adottságainak korszerű ismereteiből kiindulva, a termőhelyi sajátosságokhoz igazodó gazdálkodást alkalmaztak volna.

A termőhelyek minőségének (termékenységüknek és művelhetőségüknek) megítélése a mezőgazdaság eredményes központi és helyi tervezésének és fejlesztésének előfeltétele. E megítéléshez a több mint száz éves, teljesen elavult minősítés, ill. aranykorona rendszerű földértékelés teljességgel alkalmatlan napjainkban. Helyette korszerű, tudományosan megalapozott újraértékelés, egy új termőhelyi értékkataszter elkészítése szükséges. Ennek módszertani kidolgozására vállalkozott GÓCZÁN LÁSZLÓ, aki a termőhelyek komplex (ökológiai és ökonómiai) értékeléséhez nemzetközi viszonylatban is új módszert alkalmazott. E módszer kidolgozása többéves helyszíni agroökológiai felmérésen, talaj-vízgazdálkodási modellkísérletek egész során, helyszíni és laboratóriumi vizsgálatokon, a szerző által készített térképsorozatokon, valamint agrárközgazdasági elemzések és programozott gépi számítások eredményein alapszik. A komplex földértékelés módszerét GÓCZÁN LÁSZLÓ két eltérő termőhelyi adottságú termelőszövetkezet példáján mutatja be.

A könyv 3 részből áll. Az első részben a vizsgált mezőgazdasági típus-területek agroökológiai viszonyainak jellemzését végzi el a szerző a tényezők minőségi és mennyiségi elemzésével. A második részben az elemzett ökológiai tényezők területi kapcsolatrendszerét tárja fel GÓCZÁN LÁSZLÓ úgy, hogy kísérletet tesz a mezőgazdasági

területek földrajzi és ökológiai (agroöko-geográfiai) jellegű tipizálására. A munka gerince a harmadik rész, amelyben egy új, komplex termőhely-értékelési módszert és annak alkalmassági bizonyítékát adja GÓCZÁN LÁSZLÓ a vizsgált mezőgazdasági típusterületeken való alkalmazással. A mezőgazdasági termőhely értékelésére 3 mutatót vezet be, a termőhelyérték-számot, a termőhely-rugalmassági együtthatót és a földárat. Ebben a részben a szerző a három feldolgozott terület (síksági csernozjom, dombsági csernozjom és hegylábi komplex típusterület) termőhely-értékelését és közülük kettő komplex földértékelését végzi el. Az agroökogeográfiai típusalkotás módszerével meghatározott típusok, ill. a terüle-

tükön részletesen kialakított termőhelyi értékek közötti szoros valószínűségi összefüggés rugyogó bizonyítéka a módszer alkalmazhatóságának és használhatóságának.

A rendkívül tömören és közérthető szakszerűséggel megírt könyv térkép- és táblázatanyaga nem csupán illusztrációs célokat szolgál, hanem (és elsősorban) önmagukban is tudományos és gyakorlati értékű munkák.

MOLNÁR KATALIN

MTA Földrajztudományi Kutató
Intézet, Budapest

Érkezett: 1982 szeptember 13.